

VOK-hanke suomalaisen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen uudistajana

**Loppuraportti
Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämishanke VOK (2005–2010)**

Sisältö:

1. Hankkeen lähtökohdat	3
Kipukohdat esiin selvityksissä	3
Tarve uudelle toimintatavalle	3
2. Hankkeen tavoitteet	5
Koulutuksen kehittäminen ja sen rakenteen yhtenäistäminen.....	5
Yhteistyö ja vuorovaikutus.....	5
Avoin prosessi ja uusi oppimiskäsitys	6
3. Hankkeen eteneminen	7
Toimintakenttä ja voimavarat.....	7
Koulutuksen kehittämisverkosto	8
Lajiliittohankkeet.....	8
VOK-perusteet	10
Kouluttajakoulutuksen kehittäminen.....	11
Viestintä.....	12
4. Sukupuolten välinen tasa-arvo hankkeen erityistehtävänä	13
Tasa-arvotyön taustaa.....	13
Tasa-arvon edistäminen VOK-perusteissa ja lajiliittohankkeissa	13
5. Hankkeen tulokset	15
KIHU vastasi arvioinnista.....	15
VOK-perusteet, lajiliittohankkeet ja koulutuksen kehittämisverkosto olivat onnistumisia.....	15
Laadunvarmistus, koordinointi ja materiaalit sekä kouluttajakoulutus vaativat kehittämistä	16
Kansainvälinen vertailu osoitti VOK-hankkeen olevan oikealla tiellä.....	16
6. Hankkeen talous	17
7. Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittäminen tulevaisuudessa	18
Verkostoitumista ja toimintaa lajiliitoissa	18
Koulutusta ja työkaluja	18
Laadunvarmistusta ja auktorisointia.....	19
Arviointia ja viestintää.....	19
Liitteet	20
Liite 1: Johtoryhmä (2006–2010)	20
Liite 2: Kehittämisryhmä (2006–2007).....	20
Liite 3: Strategiaryhmä (2008–2010).....	20
Liite 4: Asiantuntijaryhmät	21
Liite 5: Lajiliittohankkeet	23
Liite 6: Hankesuunnitelma	27

Valmentaja- ja ohjaajakoulutushanke eli VOK-hanke on Kuntoliikuntaliiton, Nuoren Suomen, Olympiakomitean, Suomen Liikunnan ja Urheilun sekä Suomen Valmentajien yhteinen kehittämishanke. Nämä tahot olivat edustettuina myös hankkeen johtoryhmässä. Hanke ajoittui vuosille 2005–2010. Sitä rahoittivat opetus- ja kulttuuriministeriö sekä kaikki hankkeen taustayhteisöt omalla panostuksellaan.

Hankkeen käytännön toteutus:

VOK-tiimi vuosina 2005–2007: päätoimisina Juha Hämäläinen (Olympiakomitea), Pekka Potinkara (Nuori Suomi) ja Pulmu Puonti (Suomen Liikunta ja Urheilu), sivutoimisina Erik Piispa (Suomen Valmentajat) ja Alekski Valta (Kuntoliikuntaliitto)

VOK-tiimi vuosina 2008–2010: päätoimisena Pulmu Puonti, osa-aikaisina asiantuntijoina Leena Kaivola (Suomen Urheiluopisto) ja Juha Hämäläinen

Hankkeen verkkosivut: www.valmentajakoulutus.fi

1. Hankkeen lähtökohdat

VOK-hankkeen syntyhistoria juontaa juurensa suomalaisen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen tilan kartoitukseen 2000-luvun alussa sekä niiden perusteella muotoiltuihin toimenpide-ehdotuksiin.

Kipukohdat esiin selvityksissä

Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen tilaa luodanneista selvityksistä voidaan erityisesti mainita Suomen Valmentajat ry:n selvitys *Suomalainen kilpa- ja huippu-urheilun valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmä – Nykytilan selvitys ja ehdotukset kehittämistoimenpiteiksi* (2004) ja opetusministeriön asettaman *Huippu-urheilutyöryhmän muistio* (2003).

Selvitysten mukaan suomalaisen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen tila oli useissa lajeissa heikko, niin laadullisesti kuin määrällisesti. Urheilujärjestökentän rakenteellisten muutosten myötä koulutus oli 1990-luvun alussa sirpaloitunut useiden tahojen toteuttamaksi, sisällöltään kirjavaksi ja koordinoimattomaksi. Koulutuksen rakenne oli pilkkoutunut toimialoittain, mikä lisäsi kentän hajanaisuutta. Valmentajien käsitykset koulutuksesta vaihtelivat huomattavasti, samoin kuin heidän panostuksensa siihen. Kouluttajakoulutuksen järjestämiseksi ei ollut taloudellisia eikä henkilöresursseja.

VOK-hankkeen toimintatapa ja valinnat perustuivat alusta alkaen siihen, että lajiliitot saivat vahvan roolin.

Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry julkaisi vuonna 2001 uuden viisiportaisen koulutusrakenteen, Tutkintojen perusteet. Se korvasi SVUL:in CBA-järjestelmän ja TUL:n 123-järjestelmän. Tutkintojen perusteet ei kuitenkaan saanut kunnollista jalansijaa koulutuksen käytännöissä.

Tarve uudelle toimintatavalle

Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen tilan selvityksissä esitettiin muun muassa valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kokonaisuuden yhtenäistämistä ja yhteisten sisältöjen vahvistamista sekä valmentajien osaamisen edistämistä kouluttajakoulutuksen kautta. Myös koulutuksen laatua ja sen arvioitavuutta sekä tuloksellisuutta painotettiin.

Näiden ehdotusten lisäksi kirjattiin tarve koordinoida ja järjestää valmentaja- ja ohjaajakoulutusta valtakunnallisesti sekä omaksua siinä uudenlaisia toimintatapoja. Tämän kehittämistyön katsottiin toteutuvan parhaiten yhteistyössä lajiliittojen ja muiden koulutustahojen sekä SLU:n, Nuoren Suomen, Suomen Olympiakomitean ja Suomen Valmentajien kesken.

Haasteet valmentaja- ja ohjaajakoulutuksessa innostivat järjestöjä hakemaan yhdessä rahoitusta opetusministeriöstä ja käynnistämään VOK-hankkeen vuonna 2005. Hankkeen tavoitteeksi asetettiin kehittää valmentaja- ja ohjaajakoulutusta aiempaa jäsentyneempään ja tarkoituksenmukaisempaan suuntaan. VOK-hankkeen toimintatapa ja valinnat perustuivat alusta alkaen siihen, että lajiliitot saivat vahvan roolin. Tämä etenemistapa valittiin, koska lajiliittojen kautta

etenevän ja liittojen erityispiirteet huomioon ottavan toimintatavan vaikuttavuus arvioitiin huomattavasti paremmaksi kuin yksittäisten toimenpiteiden kautta vaikuttaminen ja suoraan seuratasolle pyrkiminen ylhäältä annetulla ja liitot ohittavalla mallilla.

Hankkeen käytännön toteuttajiksi palkattiin kolme päätoimista työntekijää, jotka sijoituivat Suomen Olympiakomiteaan, SLU:uun ja Nuoreen Suomeen. Ryhmää täydennettiin pian myös Suomen Valmentajien ja Kuntoliikuntaliiton edustajilla, jotka työskentelivät hankkeessa sivutoimisesti. Näin syntyi VOK-tiimi, jonka vastuulla oli hankkeen operatiivinen toiminta.

2. Hankkeen tavoitteet

VOK-hankkeen visioksi asetettiin, että yhteistyöllä kehittyvä ja sytyttävä suomalainen valmentajakoulutus vie menestykseen. Hankesuunnitelmassa (ks. Liite 6) määriteltiin VOK:n päätavoitteet ja avoin, osallistava toimintatapa.

Koulutuksen kehittäminen ja sen rakenteen yhtenäistäminen

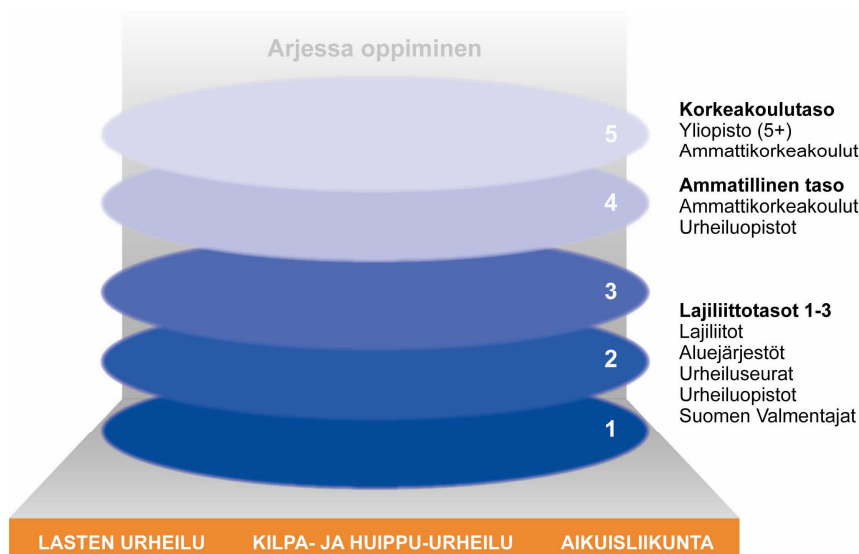
VOK-hankkeen keskiössä oli kehittää käytännön valmentaja- ja ohjaajakoulutusta lajiliitoissa. Hankkeessa pyrittiin kehittämään kokonaisvaltaisesti valmennuksen ja ohjauksen laatua kaikissa liikunta- ja urheilulajeissa, ottaen huomioon lajiliittojen yksilölliset tarpeet ja lähtötason.

Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen rakennetta pyrittiin yhtenäistämään niin, että eri lajeissa samalla tasolla järjestettävä koulutus on osaamistavoitteiltaan ja vaatimustasoltaan yhdensuuntaista. VOK-hanke pureutui suomalaisen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen tasolle 1–3, eli sen päätavoitteena oli parantaa urheiluseurojen vapaaehtoisten valmentajien ja ohjaajien osaamista (ks. Kuvio 1). Hankkeessa myös haluttiin lisätä valmentaja- ja ohjaajakoulutukseen osallistuvien määrää.

Yhteistyö ja vuorovaikutus

VOK-hankkeen toinen tavoite oli luoda uudenlainen malli ja into yhteistyölle suomalaisessa valmentaja- ja ohjaajakoulutuksessa. Hankkeessa haluttiin koota yhteen asiantuntijat ja kentän toimijat sekä lisätä verkoston vuorovaikutusta. Näin pyrittiin hyödyntämään olemassa oleva osaaminen, tuomaan uutta tietoa kaikkien saataville ja tuottamaan käytännöllisiä ratkaisuja lajiliittojen koulutustoiminnan haasteisiin.

VOK-hankkeen visioksi asetettiin, että yhteistyöllä kehittyvä ja sytyttävä suomalainen valmentajakoulutus vie menestykseen.

Kuvio 1. Suomalaisen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen rakenne. VOK-hankkeen kohderyhmän muodostivat tasot 1–3.

Avoim prosessi ja uusi oppimiskäsitys

VOK-hankkeessa ei lyöty kaikkia tavoitteita tiukasti ennalta lukkoon, vaan ne kirkastuivat hankkeen kuluessa. Prosessi oli ainutlaatuisen avoin: lajiliitot olivat alusta alkaen mukana luomassa päämääriä ja vaikuttamassa hankkeen toteuttamiseen. Samalla ne sitoutuivat voimakkaasti yhteisiin tavoitteisiin. Näin pyrittiin myös juurruttamaan jatkuvan kehittämisen ajatus lajiliittojen koulutukseen.

VOK-hankkeessa haluttiin luoda oppijalähtöinen, innostava ja vuorovaikutteinen oppimiskulttuuri, jossa oppiminen kohtaa arjen tarpeet. Tämän oppimiskäsityksen ytimessä on ajatus siitä, että menestys syntyy osaamisen kautta ja osaaminen puolestaan oppimisen kautta. Oppimisesta tulee merkityksellistä silloin, kun se liitetään arjen valmennus- ja ohjaustilanteisiin esimerkiksi tutoroinnin ja mentoroinnin avulla. Tällainen oppimiskäsitys oli VOK-hankkeen käynnistyessä jo yleisesti vallalla esimerkiksi ammatillisessa koulutuksessa. VOK-hanke toi nyt tuoreen toimintamallin myös liikunta- ja urheilujärjestöjen koulutukseen.

3. Hankkeen eteneminen

VOK-hanke ajoittui vuosille 2005–2010. Kaksi ensimmäistä vuotta olivat hankkeen valmisteluvaihetta, kahtena seuraavana vuotena testattiin ja arvioitiin uutta toimintatapaa ja hankkeen viimeisenä vuotena keskityttiin levittämään ja vakiinnuttamaan kehittämistoimintaa. VOK-hankkeen tärkeimmät toimintasektorit olivat lajiliittojen omat hankkeet, koulutuksen kehittämisverkoston toiminta, VOK-perusteiden laatiminen ja sen käytön edistäminen sekä kouluttajakoulutuksen kehittäminen.

Toimintakenttä ja voimavarat

VOK-hanke organisoitui valtakunnallisena verkostona, jonka keskiössä olivat lajiliitot, VOK-tiimi, -johtoryhmä ja -kehittämisryhmä (ks. kokoonpanot Liitteet 1–4), asiantuntijat sekä valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen taustaorganisaatiot.

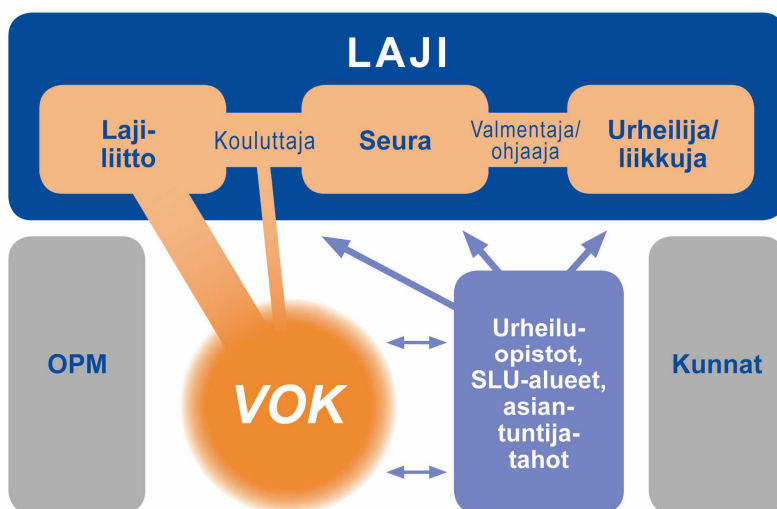
Hankkeen toimintaan onnistuttiin

saamaan mukaan laaja joukko huippuasiantuntijoita. VOK-hanke tavoitti toimintansa aikana yli 60 lajiliittoa. VOK-hankkeen toimintaympäristö on esitetty Kuviossa 2.

VOK-hankkeen strategia oli kehittää seura- ja yksilötason valmentajakoulutusta lajiliittojen kautta: hanke auttoi lajiliittoa kehittämään koulutustaan ja käynnisti lisäksi kouluttajien koulutukset. Kouluttajat puolestaan vievät koulutuksen seura- ja yksilötasolle.

Kolmena ensimmäisenä toimintavuotenaan VOK-hankkeella oli kolme täysipäiväistä työntekijää. Vuoden 2008 alussa hankkeen voimavarat kuitenkin vähenivät, ja sillä oli lopun toimintakautensa aikana vain yksi täysipäiväinen työntekijä. Hankkeen etenemistä ja sen tuloksia on suhteutettava siihen, että sen talous- ja henkilöstöresurssit olivat rajallisemmat kuin alun perin suunniteltiin.

VOK-hankkeen tärkeimmät toimintasektorit olivat lajiliittojen omat hankkeet, koulutuksen kehittämisverkoston toiminta, VOK-perusteiden laatiminen ja sen käytön edistäminen sekä kouluttajakoulutuksen kehittäminen.

Kuvio 2. VOK-hankkeen toimintaympäristö.
VOK-hankkeen strategia oli pureutua vaikutusketjuun lajin sisällä koulutuksen kehittämiseksi.

Koulutuksen kehittämisverkosto

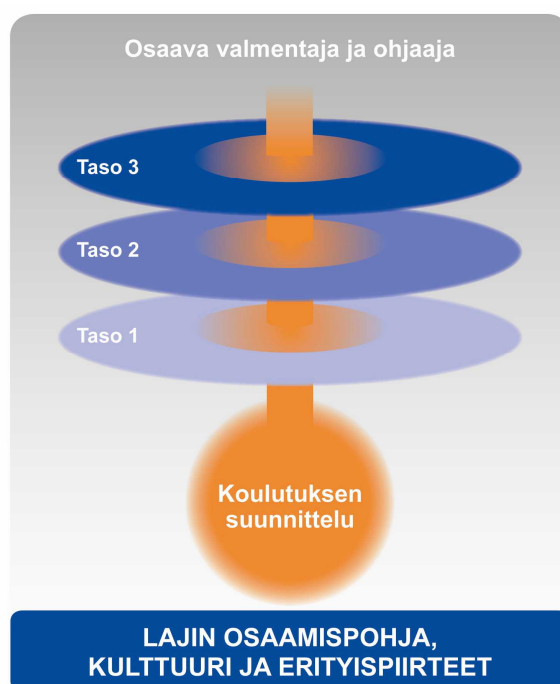
VOK-hankkeen koulutuksen kehittämisverkostossa kohtasivat valmennuksen ja koulutuksen ammattilaiset: sekä ihmiset että organisaatiot, lähes kaikki suomalaiset lajiliitot. Yli 80 prosenttia hankkeen väliarviointikyselyyn vastanneista koki, että koulutuksen kehittämiseksi syntyi verkosto tai vähintään uusia kontakteja.

Koulutuksen kehittämisverkosto kokoontui säännöllisesti VOK-verkostotapaamisiin ja -päiville, joilla asiantuntijoiden alustukset, runsas keskustelu sekä aihealueiden pohdinta ja työsto antoivat asioille syvyyttä ja uusia näkökulmia. Yhteensä VOK-hankkeen aikana järjestettiin 11 suurta yhteistapaamista, joista kuhunkin osallistui keskimäärin 60–80 henkilöä.

Lajiliittohankkeet

Lajiliittojen omat kehittämishankkeet olivat tärkeä osa VOK-prosessia. Hankkeessa ohjattiin kehittämistä sinne, missä oikeasti koulutetaan valmentajia ja ohjaajia. Lajiliitot saivat näin lisää voimavaroja ja tukea valmentaja- ja ohjaajakoulutuksensa käynnistämiseen, kehittämiseen ja täydentämiseen, yksin tai yhteistyössä muiden lajiliittojen kanssa. VOK-hankkeen kautta oli mahdollista saada myös asiantuntija-apua kehittämistyöhön. Lajiliittojen kehittämishankkeissa otettiin huomioon lajien erityispiirteet ja yksilölliset tarpeet sekä toimintakulttuuri (Kuvio 3).

Yhteensä 43 lajiliittoa sai VOK-hankkeelta tukea. Tukea jaettiin 759 000 euroa (eli 40 prosenttia koko VOK-hankkeen kuluista), ja yksittäisten lajiliittojen saaman tuen suuruus vaihteli 3000–28 000 euron välillä. Eniten hanketukea saivat Voimisteluliitto, Palloliitto, Urheiluliitto, Jääkiekkoliitto ja Uimaliitto. Liitteessä 5 on kuvaukset lajiliittojen hankkeista eri hankekausina (2006–2007, 2007–2008, 2008–2009 ja 2009–2010).

Kuvio 3. VOK-hankkeen toimintatapa. Koulutuksen kehittämisessä otettiin huomioon lajiliittojen osaamis pohja, kulttuuri ja erityispiirteet.

Hankkeiden valinnassa painotettiin sitä, että hankkeet tukevat VOK-hankkeen visiota, ovat vaikuttavia ja käytännöllisiä sekä tarjoavat tuloksia, joita koko verkosto voi hyödyntää. Määrärahan piiriin haluttiin erikokoisia lajeja, ja hankkeiden tuli kohdistua kattavasti eri koulutustasoille ja toimialoille (lasten ja nuorten liikunta, kilpa- ja huippu-urheilu sekä aikuisten kunto- ja terveysliikunta). Rahoituspäätöksillä haluttiin suosia myös uusien toimintatapojen kehittämistä. Hankkeiden toivottiin jalkauttavan valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen perusteita, korostavan oppimisen näkökulmaa ja kehittävän valmentajien oppimista omassa toimintaympäristössään. Hanketuen kriteereissä näkyi myös vuotuisia, esimerkiksi Suomen valtion hallitusohjelmasta kumpuavia teemoja, joiden avulla VOK-hankkeessa reagoitiin ajankohtaisiin haasteisiin. Esimerkiksi kahdella viimeisellä hankekaudella eräänä painopisteenä oli lajissa vähemmistönä olevan sukupuolen ottaminen huomioon koulutuksen rakenteissa ja sisällöissä (ks. tarkemmin Luku 4).

Esimerkkejä lajiliittojen hankkeista

Kamppailulajit panostivat yhteistyöhön

Judon, karaten, nyrkkeilyn, painin ja taekwondon lajiliitot tekivät urauurtavaa yhteistyötä käynnistämällä Terve Urheilija on menestyvä kamppailija -hankkeen. Hankkeessa luotiin kamppailulajeille yhteinen, valtakunnallinen kouluttajaverkosto. Tärkeimpänä tavoitteena oli tuoda seuroihin tietoa lasten ja nuorten urheiluun liittyvistä teemoista. Oikealla ohjaamisella, neuvomisella ja asioiden perusteiden tuntemisella luodaan parhaat mahdolliset harjoitteluolosuhteet ja estetään turhia loukkaantumisia.

Aiheina kamppailulajien koulutuksissa olivat nuoren kasvu ja kehitys, kehon hallinta, kehonhuolto ja palautuminen, tyttöjen ja naisten harjoittelu sekä ravitsemus ja terveydenhuolto. Koulutus toteutettiin neljänä lähijaksona, joiden välillä osallistujat tekivät oppimistehtäviä omassa toimintaympäristössään. Käytössä oli myös sähköinen oppimisolusta.

Jääkiekkoliitto vei oppimisen valmentajan arkeen

Suomen Jääkiekkoliiton hankkeessa tavoiteltiin koulutusjärjestelmän tehokkuuden lisäämistä viemällä 1-tason koulutus seuratasolle, valmentajan omaan toimintaympäristöön. Näin kehitettiin kiekko-seuroja valmentajien oppimisympäristönä.

Koulutus toteutettiin arki-iltaisain. Hankkeen tuloksena koulutuksesta on tullut pysyvä osa seurojen urheilutoimintaa niin uusille kuin jo koulutetuille valmentajille. Koulutuksessa käsitellyt teemat on menestyksellisesti viety käytännön tilanteisiin.

Voimisteluliitto laittoi koko koulutusmallinsa uusiksi

Suomen Voimisteluliitto Svoli kehitti koulutustaan monipuolisesti, eri tasoilla ja näkökulmista. Svolin hanke koostui neljästä käytännön tason hankkeesta sekä strategiahankkeesta. Strategiatyön avulla pyrittiin saamaan jäntevyyttä ja tavoitteellinen pohja tasojen 1–3 koulutuskokonaisuuden jatkuvaan kehittämiseen sekä sisällyttämään uudistavan oppimisen ideologia koulutuksen kokonaisuuteen.

Käytännön hankkeita tehtiin kaikilla Svolin toimialoilla (aikuiset, lapset ja nuoret, kilpa- ja huippu-urheilu, kunto- ja terveysliikunta, seuratoiminta). Niissä esimerkiksi syntyi seurojen koulutusvastaavien verkosto, tuotettiin uusi ohjaajakurssi aikuisten ohjaajille ja kehitettiin 2-tason koulutuksen sisältöjä.

VOK-perusteet

Merkittävin VOK-hankkeessa luotu käytännön työkalu on Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen perusteet eli VOK-perusteet. Tätä valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen suunnittelun tueksi luotua verkkotyökalua (www.valmentajakoulutus.fi/vok) on helppo käyttää kaikkialla.

VOK-perusteet määrittelee oppimiskäsityksen, koulutuksen rakenteen, osaamistavoitteet ja oppisisällöt sekä antaa esimerkkejä toimintatavoista ja oppimistehtävistä. Se auttaa lajiliittoja ottamaan käyttöön ja juurruttamaan uuden pedagogisen toimintamallin, jossa oppiminen on viety osaksi ohjaajan ja valmentajan arjen toimintaa. VOK-perusteet tarjoaa lajeille myös työkaluja lajin analysointiin, joka on perusta koko koulutuksen kehittämiseksi. Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kaikille lajeille yhteiset sisällöt on jaettu jokaisella kolmella koulutustasolla kolmeen sisältöalueeseen: 1. Valmentajana ja ohjaajana toimiminen, 2. Urheilun ja liikunnan valmiudet ja ominaisuudet ja 3. Eettinen ja terveyttä edistävä valmennus ja ohjaus (Kuvio 4). VOK-perusteet kannustaa monipuoliseen oppimiseen (Kuvio 5).

VOK-perusteita työstettiin lajiliittojen koulutuksesta vastaavien sekä lukuisien asiantuntijoiden kanssa. Työstäminen aloitettiin vuonna 2006, ja VOK-perusteet julkaistiin vuonna 2007, minkä jälkeen sen ajatuksia alettiin jalkauttaa lajiliitoissa. VOK-perusteita kehitettiin ja päivitettiin jatkuvasti koko hankkeen ajan yhä toimivammaksi kokonaisuudeksi. Vuonna 2010 julkaistiin VOK-perusteiden syvennetty versio verkkotyökaluna hankkeen verkkosivuilla www.valmentajakoulutus.fi.

Yli 60 prosenttia Suomen lajiliitoista on tähän mennessä omaksunut VOK-perusteet valmentaja- ja ohjaajakoulutuksensa kehittämisen lähtökohdaksi. Lähes kaikkien lajiliittojen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittäjät käyttävät sitä (200 kirjautunutta käyttäjää vuoden 2010 lopussa).

Kuvio 4. VOK-perusteet.
VOK-perusteet on työkalu valmentajien ja ohjaajien koulutuksen kehittämiseen.

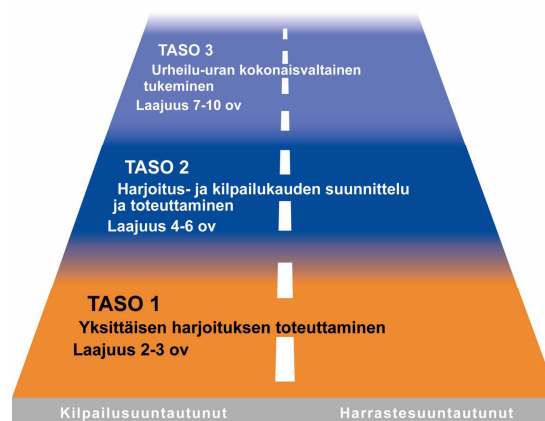

Kuvio 5. VOK-perusteiden koulutusmalli.
VOK-perusteet antaa eväitä niin toiminnassa oppimiseen kuin lähi- ja etäopiskeluun.

Kouluttajakoulutuksen kehittäminen

Kouluttajakoulutus oli suosituin kehittämistoimi lajiliittojen hankkeissa, sillä kouluttajat ovat avainasemassa, kun uutta oppimiskulttuuria ja sisältöjä juurrutetaan koulutukseen ja käytäntöihin. VOK-hankkeessa onnistuttiin uudistamaan kouluttajakoulutusta ja parantamaan kouluttajien ammattitaitoa. Kynnys osallistua koulutukseen madaltui, ja valmentajakoulutautujien määrä on kasvussa. Tällä on huomattavat kerrannaisvaikutukset seura- ja yksilötasolla: kun valmentajakouluttajat ovat entistä ammattitaitoisempia ja entistä useampi osallistuu valmentajakoulutukseen, suomalaisen valmennuksen taso nousee merkittävästi.

Hanke käynnisti yhdessä Lahden ammattikorkeakoulun ja HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun kanssa valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen erikoistumisopinnot. Niihin on osallistunut yhteensä 35 valmentajakoulutuksen parissa lajiliitoissa tai muualla toimivaa koulutuksen asiantuntijaa. Koulutettujen avainkouluttajien on tarkoitus tulevaisuudessa toimia valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämistyössä omassa taustayhteisössään. Laajemmalle lajiliittojen kouluttajaryhmälle VOK-hanke puolestaan järjesti työpajoja, joissa työstettiin yhteisiä sisältöjä ja toimintatapoja. SLU-alueiden valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen tueksi kehitettiin 1-tason koulutuksen malli, joka esiteltiin VOK-kiertueella kesäkuussa 2010. Syksyllä 2010 käynnistyivät kouluttajakoulutukset yhteistyössä SLU-alueiden kanssa.

Kuvio 5. Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen tasojen 1–3 rakenne.
Vertaa toimintamallin muutosta Kuvioon 1 (s. 5).

Viestintä

VOK-hankkeessa panostettiin myös viestintään. Viestinnän kohderyhmät sekä keinot ja kanavat vaiheistettiin hankkeen etenemisen mukaan.

Vuosina 2005–2008 viestinnän painopiste oli hankeverkoston luomisessa ja sen sisäisen viestinnän toimivuuden varmistamisessa. Hanke ei ollut verkoston ulkopuolella kovin tunnettu, mikä toi paineita viestiä siitä muillekin kuin suorille kohderyhmille. Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen perusteiden päivitetyn version valmistuttua vuonna 2009 painopistettä siirrettiin perusteiden markkinointiin ja hankkeen ulkoiseen viestintään.

Vuonna 2006 hankkeelle avattiin verkkosivut osoitteessa www.valmentajakoulutus.fi. Vuonna 2007 sivuilla julkaistiin Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen perusteet eli VOK-perusteet. Hankeverkoston sisäisen viestinnän keskeiset työkalut olivat VOK-verkostotapaamiset ja -päivät sekä henkilökohtainen viestintä hankeverkostossa mukana olevien henkilöiden kanssa.

Vuonna 2010 julkaistiin Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen perusteiden uudistettu verkkotyökalu ja luotiin VOK-perusteille uusi ilme, jota hyödynnettiin myös hankkeen ja perusteiden markkinointimateriaaleissa. Vuonna 2010 aloitettiin myös mediaviestintä.

Valmentajakoulutus.fi-sivuston ja Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen perusteiden verkkotyökalun kävijäseuranta aloitettiin lokakuussa 2010. Lajiliittojen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämisestä vastaaville kohdistetuilla sivuilla on käynyt parhaimmillaan 270 yksittäistä kävijää viikossa, kun lajiliitoiksi luokiteltavia SLU:n jäsenjärjestöjä on yhteensä 76.

4. Sukupuolten välinen tasa-arvo hankkeen erityistehtävänä

Sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen nostettiin yhdeksi VOK-hankkeen tavoitteista jo hankesuunnitelmassa. Myös hankkeen rahoittaja, opetus- ja kulttuuriministeriö, asetti sukupuolinäkökulman hankkeen erityiseksi painotukseksi. VOK-hankkeessa saavutettiin tuloksia ennen kaikkea määrällisen tasa-arvon edistämiseksi. Valtavirtaistaminen, sukupuolivaikutusten syväinen arviointi ja laadullisen tasa-arvon ideoiden jalkauttaminen kuuluvat valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämistyön tulevaisuuden haasteisiin.

Tasa-arvotyön taustaa

Opetusministeriön muistiossa *Sukupuolten tasa-arvo opetusministeriön tehtäväalueilla* (2009) todetaan naisten olevan aliedustettuina esimerkiksi huippu-urheilussa ja valmentajien ammatillisessa koulutuksessa. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen määritellään muistiossa seuraavasti: ”Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen päätöksenteossa --- tarkoittaa sitä, että kaikkia päätöksiä ja toimenpiteitä arvioidaan niin, että saadaan selville niiden vaikutukset naisiin ja miehiin.”

Urheilussa valtavirtaistaminen merkitsee sukupuolisensitiivisen, sukupuolierojen merkitykset ja seuraukset aktiivisesti huomioon ottavan tarkastelu- ja toimintatavan juurruttamista osaksi kaikkea tekemistä. Sosiaali- ja

terveysministeriön julkaisussa *Valtioneuvoston selonteko naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta* (2010) todetaan valtavirtaistamisen rinnalle tarvittavan myös positiivisia toimia sukupuolten välisen tasa-arvon ajamiseksi, esimerkiksi segregaaation lieventämisen kautta.

VOK-hankkeessa toteutettiin toimia sekä lajissa vähemmistönä olevan sukupuolen positiiviseksi erityiskohteluksi että sukupuoliajattelun valtavirtaistamiseksi.

Tasa-arvon edistäminen VOK-perusteissa ja lajiliittohankkeissa

VOK-hankkeessa tartuttiin tasa-arvon edistämiseen etenkin VOK-perusteiden ja lajiliittohankkeiden avulla. VOK-perusteissa nostetaan sukupuolinäkökulma esiin yhdessä muiden tasa-arvoon liittyvien kysymysten, kuten kulttuuristen ja sosiaalisten taustojen kanssa. VOK-perusteiden yhtenä ohjenuorana ovat SLU:n Reilun Pelin periaatteet, joiden kehitystyössä VOK-hanke on ollut mukana.

Lajissa vähemmistönä olevan sukupuolen ottaminen huomioon oli vuosina 2008–2010 eräs kriteereistä, joiden perusteella VOK-hankkeessa päätettiin, mitkä lajiliitot saivat hanketukea. Lajiliitoille järjestettiin vuonna 2009 tasa-arvoa käsitellyt tapaaminen.

Vuosina 2008–2010 VOK-hanketukea saaneita lajiliittoja pyydettiin raportoimaan toimistaan tasa-arvon edistämiseksi sekä tarkastelemaan lajinsa sukupuolijakaumaa niin harrastajien kuin valmentajien kohdalla. Näin haluttiin saada tietoa tasa-arvon haasteista urheilussa sekä herätellä lajiliittoja.

Lajiliittohankkeiden loppuraporttien mukaan useimmissa lajeissa sukupuolijakauma painottui niin, että suurin osa sekä lajin harrastajista että ohjaajista ja valmentajista on miehiä. Vain kolmessa hankkeessa käynnistettiin kuitenkin konkreettisia, kohdennettuja toimenpiteitä vähemmistösukupuolen saamiseksi mukaan lajin piiriin tai pitämiseksi siinä mukana.

Sukupuolinäkökulman pohtiminen lajiliittojen koulutusmateriaalien ja -käytäntöjen sisällöissä oli melko harvinaista. Vaikka lajikulttuuria osaltaan uusinnetaan juuri koulutusmateriaaleissa, vain viidessä lajiliittohankkeessa pyrittiin ottamaan huomioon aiempaa paremmin tyttö- ja naisharrastajien näkökulma koulutusmateriaaleissa.

Lajiliittohankkeissa syntyi kuitenkin myös hyviä käytäntöjä, joita voidaan tulevaisuudessa mallintaa yli lajirajojen. VOK-hankkeessa toteutettiin toimia sekä lajissa vähemmistönä olevan sukupuolen positiiviseksi erityiskohteluksi että sukupuoliajattelun valtavirtaistamiseksi. Hyviä esimerkkejä sukupuolten positiivisesta erityiskohtelusta ovat tyttöjen ja naisten valmentajakoulutukset nyrkkeilyssä, jalkapallossa ja golfissa sekä tyttöjen ja naisten välinen mentorointi yleisurheilussa. Sukupuoliajattelun valtavirtaistaminen puolestaan näkyi esimerkiksi yleisurheilun koulutusmateriaalien päivittämisessä. Eri lajien hyviä tasa-arvokäytäntöjä nostettiin esiin myös VOK-hankkeen verkkosivuilla sekä alan lehdissä.

5. Hankkeen tulokset

VOK-hankkeessa panostettiin toimintaa kehittävään arviointiin poikkeuksellisen vahvasti. Arviointi oli tärkeä osa hankkeen toimintatapaa ja strategiaa. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU:n tekemän riippumattoman arvioinnin mukaan hankkeen vaikuttavuus pohjautui VOK-perusteiden luomiseen, lajiliittojen hankkeisiin ja koulutuksen kehittämisverkoston synnyttämiseen. Lajiliittojen ja asiantuntijoiden verkosto onnistui löytämään ratkaisuja suomalaisen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kipukohtiin.

Jatkossa valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämistyössä pitää edistää laadunvarmistusta, koordinoitua ja materiaaleja sekä lajiliittojen yhteistä kouluttajakoulutusta. Osa hankkeen tuloksista syntyy vasta tulevaisuudessa, kun käytännöt ja opit leviävät kentälle.

KIHU vastasi arvioinnista

Vaikuttavuuden arvioinnissa selvitetään, mitkä ovat hankkeen vaikutukset ja miten ne ovat syntyneet. Näin tehdään näkyviksi hankkeen käytäntöjä ja tuloksia sekä autetaan kehittämään hanketta.

VOK-hankkeen ulkopuoliseksi, riippumattomaksi arvioijaksi valittiin Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU.

KIHU laati hankkeen toiminnasta kaikkiaan kolme laajaa arviointia. Arviointien aineisto koostui koulutustoimijoiden kyselystä, lajiliittojen koulutusvastaavien ja toiminnanjohtajien haastatteluista, hankkeen dokumenteista, havainnoinnista sekä katsauksesta koulutuksen tunnuslukuihin. KIHU:n koko VOK-hanketta koskeva arviointiraportti *VOK-hankkeen vaikuttavuus – Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämishankkeen arviointi 2010* on ladattavissa pdf-tiedostona KIHU:n verkkosivuilta www.kihu.fi / Julkaisut.

VOK-hankkeessa panostettiin toimintaa kehittävään arviointiin poikkeuksellisen vahvasti. KIHU:n arvioinnin mukaan hankkeen vaikuttavuus pohjautui VOK-perusteiden luomiseen, lajiliittojen hankkeisiin ja koulutuksen kehittämisverkoston synnyttämiseen.

VOK-perusteet, lajiliittohankkeet ja koulutuksen kehittämisverkosto olivat onnistumisia

KIHU:n arvioinnin mukaan VOK-hanke onnistui tukemaan lajiliittojen omista lähtökohdista ponnistavaa kehitystyötä sekä selkeyttämään suomalaisen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen rakennetta. Valmentaja- ja ohjaajakoulutusta tarkasteltiin hankkeessa kokonaisuutena, ottaen huomioon kilpailu- ja harrasteliikuntasuuntautuneisuus. Tämä on tärkeä rakenteellinen muutos verrattuna aiempaan malliin, jossa koulutusta tarkasteltiin kolmen eri toimialan (kilpa- ja huippu-urheilu, lasten ja nuorten liikunta sekä kunto- ja terveysliikunta) kautta. Jatkuvan kehittämisen idea toteutui hankkeessa hyvin.

Arvioinnin mukaan VOK-perusteet oli hankkeen näkyvin tulos. Se auttoi lajiliittoja suunnittelemaan laadukasta koulutusta ja yhtenäistämään toimintatapojaan. Lajiliitot kokivat VOK-perusteet hyvänä ja tarpeellisena työkaluna. Arvioinnissa kannustetaan panostamaan tulevaisuudessa myös VOK-

perusteiden jalkauttamiseen koko koulutuskentän käyttöön sekä kehittämään sitä yhä selkeämpään ja konkreettisempaan suuntaan.

Lajiliittohankkeilla arvioidaan olleen selvästi myönteisiä vaikutuksia: lajiliitot saivat hanketukea, kehittivät valmentaja- ja ohjaajakoulutustaan, tekivät materiaalia ja kouluttivat kouluttajiaan. KIHU:n arvion mukaan lajiliittojen hanketuki yhdessä konsultoinnin kanssa oli oivallinen keino toteuttaa lajiliittolähtöistä kehitystyötä. Tuen vaikutus lajiliittojen voimavaroihin ei ole kuitenkaan pysyvä.

Kolmanneksi hankkeen merkittäväksi onnistumiseksi arvioinnissa nostettiin esiin tärkeän ammatillisen yhteisön, koulutuksen kehittämisverkoston synnyttäminen. Kuten VOK-hankkeen toimijat ovat itse todenneet, hanke houkutteli eri lajien valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittäjät ulos lajisiiloistaan, kehittämään yhdessä suomalaista valmentaja- ja ohjaajakoulutusta. Arvioinnissa kuitenkin huomautetaan, että verkosto tarvitsee nykyistä valmiimpia yhteistyömalleja, sillä hyvät käytännöt eivät ole vielä levinneet verkoston kautta kovin voimallisesti. Verkostoon tarvitaan myös lisää ja tasaisemmin ”ydinhenkilöitä”.

Laadunvarmistus, koordinointi ja materiaalit sekä kouluttajakoulutus vaativat kehittämistä

Arvioinnin mukaan VOK-hankkeen toimenpiteet olivat kaiken kaikkiaan tarkoituksenmukaisia. Hankkeessa jäi kuitenkin ratkaisematta joitakin valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen pitkäaikaisia haasteita, jotka vaativat toimia tulevaisuudessa.

VOK-hankkeessa ei ole koulutuksen laadunvarmistukseen vielä toimintamallia. Kiinnostus laadunvarmistukseen on kuitenkin suurta, ja sen kehittämisen katsotaan olevan valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämistyön tärkeimpiä haasteita tulevaisuudessa.

KIHU:n arviointi paljastaa myös, että valmentajien ja ohjaajien koulutustarjonta on yhä verrattain pirstaleista eikä toimijoiden kesken ole selkeää työnjakoa. Siksi koulutuksen koordinointia pidetään erittäin tärkeänä tulevaisuudessa. Lisäksi koulutuksen kehittäminen pitää nivoa entistä paremmin liikunnan ja urheilun muuhun kehitystyöhön. Lajiliitot tarvitsevat myös helposti sovellettavia käytännön ratkaisuja ja materiaaleja.

VOK-hanke saa arvioinnissa kiitosta siitä, että kouluttajakoulutuksessa on edistytty laadussa mutta myös koulutukseen hakeutuvien ja koulutusten määrässä. Tulevaisuuden kehityskohde on kuitenkin kehittää lajiliittojen yhteistä kouluttajakoulutusta ja panostaa yhä osallistujamäärien kasvattamiseen. Haasteena valmentaja- ja ohjaajakoulutuksessa on sovittaa yhteen koulutukseen osallistuvien valmentajien ja ohjaajien tarpeet, sekä ammattilaisten että harrastajien.

Kansainvälinen vertailu osoitti VOK-hankkeen olevan oikealla tiellä

VOK-hankkeen ajatuksille ja toiminnalle haettiin myös kansainvälistä kaikupohjaa, ja niitä vertailtiin järjestelmällisesti vastaaviin hankkeisiin muissa maissa (niin sanottu benchmarking). Osallistuminen kansainvälisiin konferensseihin vahvisti VOK-hankkeen pureutuneen kansainvälisestäkin ajankohtaisiin asioihin. Hanke esittäytyi ICCE:n (International Council for Coach Education) Global Coach Conference -tapahtumissa vuosina 2007, 2009 ja 2010.

6. Hankkeen talous

VOK-hankkeen kokonaiskulut olivat 1 887 138 euroa (vuosi 2011 mukaan lukien). Suurin yksittäinen kuluerä olivat lajiliittotuet.

Lisäksi hanketta kehitettiin ostopalveluiden avulla. Ostopalveluiden keskeisimmät kuluerät olivat ulkopuoliset asiantuntijapalvelut muun muassa VOK-perusteiden laatimisessa ja hankkeen konsultoinnissa, verkostotapahtumien kulut ja kouluttajakoulutukset. Hankkeen riippumaton arviointi ostettiin Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU:lta.

VOK-hankkeen suurin yksittäinen kuluerä olivat lajiliittotuet.

VOK-hankkeen valtionavut vuosille 2005–2010 olivat yhteensä 1 880 000 euroa. Avustuksia käytettiin sekä myöntämisvuotenaan että seuraavana vuotena.

Taulukossa 1 saadut valtionavut ovat myöntämisvuosien kohdalla omana rivinä ja kunakin vuotena käytetty avustusosa omana rivinä sekä seuraavalle vuodelle käytettäväksi siirtynyt osa omana rivinä. Vuodelle 2011 VOK-hanke ei enää saanut valtionavustusta, vaan toimintaan käytetään edelliseltä vuodelta siirtynyt avustusosa.

Taulukko 1. VOK-hankkeen kustannukset ja hankkeen saamat valtionavut.

Vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011 ³	2005–2011
Kokonaiskustannukset (€)	-60 206	-179 607	-320 454	-475 413	-399 648	-220 427	-231 383	-1 887 138
Lajiliittotuet		14 970	148 290	342 101	234 000	5 000		744 361
Kehittäminen ¹	50 000	40 000	20 000	10 000	36 000	15 000		171 000
Arviointi ²		10 000	18 000	18 000		30 000		76 000
Sähköinen toimintaympäristö					14 500	30 321		44 821
Henkilö- ja muut kulut	10 206	114 637	134 164	105 312	115 148	140 106	231 383	850 956
Saadut valtionavut (€)	60 000	320 000	350 000	350 000	400 000	400 000		1 880 000
Valtionavut kirjanpidossa	60 000	176 893	319 068	475 413	396 821	220 427	231 383	1 880 000
Siirtyi		143 106	174 039	48 706	51 884	231 383		

¹ Ulkopuoliset asiantuntijapalvelut muun muassa VOK-perusteiden laatimisessa ja hankkeen konsultoinnissa, verkostotapahtumien kulut ja kouluttajakoulutukset.

² Muun muassa KIHU.

³ Talousarvio.

7. Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittäminen tulevaisuudessa

VOK-hankkeessa lähtöajatuksena on ollut, että vie kymmenen vuotta, ennen kuin toimintatavan muutos läpäisee koko valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen toimijakentän. Tulevaisuudessa on tarkoituksena jatkaa VOK-hankkeessa saavutettujen tulosten jalkauttamista ja juurruttamista. Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen paras osaaminen ja käytännön kehittämistyö yhdistetään hedelmällisesti.

Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämistyön vuoden 2011 keskeisiä tavoitteita ovat:

1. varmistaa valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämisen jatkuminen eri tasoilla toimintavuoden 2011 aikana ja
2. suunnitella valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen jatko vuodesta 2012 eteenpäin.

Tulevaisuudessa on tarkoituksena jatkaa VOK-hankkeessa saavutettujen tulosten jalkauttamista ja juurruttamista.

Verkostoitumista ja toimintaa lajiliitoissa

Lajiliittojen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittäminen on nyt päässyt hyvään vauhtiin. Jotta lupaava kehitys jatkuu, lajiliitoille pitää jatkossakin tarjota tukea ja asiantuntemusta kehittämistyöhön. Lajiliittojen hankkeiden tuloksia on juurrutettava yhä tukevammin sekä kehitystyön ja koulutuksen laatua kehitettävä riippumattomien, ulkopuolisten arviointien avulla.

Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämistyössä pyritään tulevaisuudessa myös vahvistamaan siinä mukana olevien tahojen keskinäistä vuorovaikutusta ja osaamisen jakamista erilaisilla kohtaamisilla ja tapahtumilla. Näin voidaan mallintaa ja levittää hyviä käytäntöjä. Erityisesti pyritään edistämään verkostoitumista ja vuoropuhelua eri liikunta- ja urheilulajien edustajien välillä.

Koulutusta ja työkaluja

Lajiliitot ovat ottaneet hyvin vastaan VOK-perusteet ja hankkeen sähköisen toimintaympäristön, VOK-portaalin. Niitä kehitetään tulevaisuudessakin koulutuksen suunnittelijan työkaluina.

VOK-portaalista luodaan suomalaisen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen keskeinen sivusto. Tämä sähköinen toimintaympäristö kehittyy ja tarjoaa väylän valmennusta ja ohjaamista koskevan tiedon luokse. VOK-portaaliin kootaan tietokanta lajiliittojen koulutettujen valmentajien ja ohjaajien määrästä. Näin luodaan yksi tapa arvioida valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämistyön vaikuttavuutta.

VOK-perusteet on nyt jalkautettu hyvin 1-tasolla, ja seuraavaksi myös tasojen 2 ja 3 toimintamallit on jalkautettava tehokkaasti. Tähän pyritään muun muassa kouluttajakoulutuksella. Lajien, opistojen

ja SLU-alueiden kouluttajille järjestetään kouluttajakoulutuksia erilaisista teemoista, kuten tunne- ja vuorovaikutustaidoista ja psyykkisestä valmennuksesta.

Tasa-arvotyössä haasteena on jalkauttaa valtavirtaistamisen ja laadullisen tasa-arvon ideoita. VOK-perusteiden sukupuolinäkökulmaa syvennetään: sisällöissä tuodaan vahvasti esiin käytännöllisiä keinoja edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa. Näin lajiliitot saavat lisäeväitä kehittää tasa-arvotyötään.

Laadunvarmistusta ja auktorisointia

VOK-perusteet on valmis pohja työkaluksi valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen laadunvarmistuksen toteuttamiseen tulevaisuudessa. Sen avulla voidaan rakentaa myös auktorisointijärjestelmä. Järjestelmä toimii paitsi kehittämisen välineenä myös perusteena arvioida lajien ja muiden tahojen koulutuksen tasoa.

Arviointia ja viestintää

VOK-hankkeessa panostettiin vahvasti kehittävään arviointiin. Tätä strategiaa olisi hyvä jatkaa tulevaisuudessakin. Viestinnän keinoin puolestaan vahvistetaan valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämistyön tunnettuutta ja levitetään hankkeessa luotuja hyviä malleja ja käytäntöjä.

Liitteet

Liite 1: Johtoryhmä (2006–2010)

Antero Kujala, pj., Suomen Valmentajat (2006–2007)
Juha Heikkala, pj., Suomen Liikunta ja Urheilu (2008–2010)
Erika Laalo-Häikiö, Suomen Kuntourheiluliitto (2009–2010)
Riikka Lahti, Nuori Suomi (2009–2010)
Pasi Mäenpää, Nuori Suomi (2006–2009)
Kari Niemi-Nikkola, Suomen Olympiakomitea
Pekka Nikulainen, Suomen Liikunta ja Urheilu (2006–2008)
Pekka Potinkara, Suomen Valmentajat (2008–2010)
Jorma Savola, Suomen Kuntourheiluliitto (2006–2009)
Leena Kaivola, esittelijä, Suomen Liikunta ja Urheilu
Pulmu Puonti, esittelijä, Suomen Liikunta ja Urheilu

Liite 2: Kehittämisryhmä (2006–2007)

Kirsi Hämäläinen, pj., Lahden ammattikorkeakoulu
Juha Ahtiainen, Jyväskylän yliopiston liikuntabiologian laitos
Minna Blomqvist, Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus
Riikka Juntunen, Kaikille avoin liikuntaohjelma (2007)
Leena Kaivola, Suomen Urheiluopisto
Antti Kauppi, Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia
Petteri Kähäri, Suunnistusliitto
Ari Piispanen, Jääkiekkoliitto
Sakari Pusenius, Etelä-Karjalan Liikunta ja Urheilu (2007)
Samuli Rasila, Taitoluisteluliitto
Karita Toivonen, LiikU (2006)
Juha Hämäläinen, esittelijä, VOK-tiimi
Erik Piispa, esittelijä, VOK-tiimi
Pekka Potinkara, esittelijä, VOK-tiimi
Pulmu Puonti, esittelijä, VOK-tiimi
Aleksi Valta, esittelijä, VOK-tiimi

Liite 3: Strategiaryhmä (2008–2010)

Jukka Pekkala, pj., Suomen Liikunta ja Urheilu/Huippu-urheilun muutosryhmä (25.10.2010 saakka)
Teemu Japison, pj., Nuori Suomi/Suomen Liikunta ja Urheilu (26.10.2010 alkaen)
Kristiina Danskanen, Suomen Soutuliitto (2009–2010)
Jukka Lahtinen, Suomen Valmentajat (2008)
Heino Lipsanen, Etelä-Savon Liikunta (2009–2010)
Lasse Mikkelsson, Pajulahden urheiluopisto, (2009–2010)
Pasi Mäenpää, Nuori Suomi
Kari Niemi-Nikkola, Suomen Olympiakomitea
Ari Piispanen, Suomen Jääkiekkoliitto (2009–2010)
Pekka Potinkara, Suomen Valmentajat
Jouko Purontakanen, Suomen Olympiakomitea
Pasi Sarkkinen, Suomen Valmentajat (2009–2010)
Jorma Savola, Suomen Kuntourheiluliitto
Risto Viljanen, Hyvä Seura -valiokunta (2009–2010)
Juha Heikkala, esittelijä/siht., Suomen Liikunta ja Urheilu
Leena Kaivola, esittelijä, Suomen Liikunta ja Urheilu
Pulmu Puonti, esittelijä, Suomen Liikunta ja Urheilu

Liite 4: Asiantuntijaryhmät

Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen perusteet eli VOK-perusteet saattoi syksyllä 2007 valmiiksi 50 asiantuntijan muodostama työryhmä. Työryhmä jakautui sisältöalueittain kolmeen pienryhmään:

1. Valmentajana ja ohjaajana kehittyminen

Pekka Potinkara, VOK-tiimi/Nuori Suomi
Aleksi Valta, VOK-tiimi/Kuntoliikuntaliitto
Pulmu Puonti, VOK-tiimi/Suomen Liikunta ja Urheilu
Kirsi Hämäläinen, VOK-kehittämisryhmä/Lahden ammattikorkeakoulu
Antti Kauppi, VOK-kehittämisryhmä/Palmenia
Leena Kaivola, VOK-kehittämisryhmä/Suomen Urheiluopisto
Samuli Rasila, VOK-kehittämisryhmä/Suomen Taitoluisteluliitto
Jarmo Liukkonen, Jyväskylän yliopisto/Suomen urheilupsykologinen yhdistys
Sanna Heino, Valmentajakouluttajan erikoistumisopinnot
Arja Sääkslahti, Jyväskylän yliopisto
Aija Saari, Suomen Invalidien Urheiluliitto
Tarmo Napari, Puolustusvoimat, Urheilukoulu
Antti Paananen, Suomen Lentopalloliitto
Kristiina Danskanen, Suomen Sulkapalloliitto
Pekka Rossi, Työväen Urheiluliitto
Pirkko Luoma-aho, Valmentajakouluttajan erikoistumisopinnot/Voimisteluseura Keski-Uusimaa
Timo Welsby, Vuokatin Urheiluopisto
Mikko Salonen, Valmentajakouluttajan erikoistumisopinnot/Suomen Kendoseurojen Keskusliitto
Jarkko Mäkinen, Suomen Taekwondoliitto
Marianne Miettinen, Suomen Palloliitto

2. Liikkumisen ja urheilun perusvalmiudet ja -ominaisuudet

Juha Hämäläinen, VOK-tiimi/Olympiakomitea
Pekka Potinkara, VOK-tiimi/Nuori Suomi
Erik Piispa, VOK-tiimi/Suomen Valmentajat
Juha Ahtiainen, VOK-kehittämisryhmä/Jyväskylän yliopisto
Minna Blomqvist, VOK-kehittämisryhmä/Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus
Sakari Pusenius, VOK-kehittämisryhmä/Etelä-Karjalan Liikunta ja Urheilu
Päivi Malinen, Suomen urheilupsykologinen yhdistys
Harri Hakkarainen, Oulun Kärpät
Sami Kalaja, Kilpisen koulu
Ari Nummela, Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus
Tapio Rajala, Valmentajakouluttajan erikoistumisopinnot/Suomen Urheiluliitto
Teemu Rauhala, Kuortaneen urheiluopisto
Ervin Kade, Suomen Nyrkkeilyliitto
Susanna Haarala, Tappara
Teuvo Ylikoski, Suomen Hiihtoliitto
Kati Sarva, Suomen Voimisteluliitto Svoli
Hannele Forsman, Suomen urheiluopisto
Anna Kirjavainen, Suomen Voimisteluliitto Svoli

3. Hyvä liikunta ja urheilu

Pulmu Puonti, VOK-tiimi/Suomen Liikunta ja Urheilu
Juha Hämäläinen, VOK-tiimi/Olympiakomitea
Riikka Juntunen, VOK-kehittämisryhmä/Kaikille avoin liikuntaohjelma
Tuovi Keränen, psykologi
Hannele Hiilloskorpi, UKK-instituutti
Katja Huotari, Suomen Antidopingtoimikunta

Kaisa Pyhälä, Suomen Liikunta ja Urheilu
Sami Kokko, Jyväskylän yliopisto
Leena Huovinen, kisapappi/Olympiakomitea
Kaisu Laasonen, Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu
Marko Viitanen, Suomen Palloliitto
Petteri Kähäri, VOK-kehittämissyhmä/Suomen Suunnistusliitto
Ari Piispanen, VOK-kehittämissyhmä/Suomen Jääkiekkoliitto
Pekka Rindell, Valmentajakouluttajan erikoistumisopinnot/Varalan Urheiluopisto
Tommi Ojanen, Pajulahden Urheiluopisto
Juha Haajanen, Pohjois-Pohjanmaan Liikunta
Pentti Hiltunen, Kunto
Vesa Salin, Suomen urheilupsykologinen yhdistys

Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen perusteiden täydentäminen vuonna 2010

Asiantuntijat

Ahtiainen Juha, Jyväskylän yliopisto
Danskanen Kristiina, Suomen Soutuliitto
Granholt Päivi, Suomen urheilupsykologinen yhdistys
Hakkarainen Harri, Lappidoc
Haverinen Marko, Liikuntakeskus Pajulahti
Hiilloskorpi Hannele, Tampereen Urheiluakatemia
Hiltunen Pentti, Suomen Kuntoliikuntaliitto
Hämäläinen Juha, Suomen Liikunta ja Urheilu
Hämäläinen Kirsi, HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu
Juntunen Riikka, Suomen Liikunta ja Urheilu
Kaivola Leena, Suomen Urheiluopisto
Kalaja Sami, Kilpisen koulu
Kangaspunta Manu, Nuori Suomi
Kirjavainen Anna, Suomen Voimisteluliitto Svoli
Klemola Ulla, Jyväskylän yliopisto
Koistinen Juha, Suomen Urheilufysioterapeutit
Kokko Sami, Jyväskylän yliopisto
Lahti Riikka, Nuori Suomi
Levola Mikko, Liikuntakeskus Pajulahti
Mikkelsson Lasse, Liikuntakeskus Pajulahti
Napari Tarmo, Puolustusvoimat, Urheilukoulu
Nuorala Semi, Liikuntakeskus Pajulahti
Pekonen Pia, Suomen Urheiluopisto
Piispa Erik, Suomen Valmentajat
Potinkara Pekka, Suomen Valmentajat
Puonti Pulmu, Suomen Liikunta ja Urheilu
Rasila Samuli, Suomen Antidopingtoimikunta

VOK-perusteiden verkkojulkaisun toimitus: Aleksin Kaiku Oy

Intron suunnittelu ja toteutus: Mainososakeyhtiö i2

Kuvat: Vera Adolfo, Antti Aimo-Koivisto

Liite 5: Lajiliittohankeet

Hankekausi 2006–2007

Hanke	Hakija	Myönnetty €
VOK 2-tason pilotti	Aikidoliitto	4 000
Ohjaaja- ja valmentajakoulutuksen tasojen 1–3 kehityshanke	Urheiluliitto	12 000
Mentoroinnilla melontaohjaajaksi ja -valmentajaksi	Kanoottiliitto	10 000
Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämishanke	Lumilautaliitto	3 000
Ohjaaja- ja valmentajakoulutuksen tehostamishanke	Taitoluisteluliitto	8 000
Valmentajakoulutusohjelma	Liitokiekkoliitto	3 000
Vammaisurheilun valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehityshanke	Ampumaurheiluliitto, Uimaliitto, Purjehdijaliitto, Urheiluliitto	10 000
1-tason koulutustarjonnan laajentaminen ja materiaaliuudistus	Ringetteliitto	4 000
Pro- ja kv-koulutus	Lentopalloliitto	8 000
Multimediaoppiminen	Hiihtoliitto	8 000
1–2-tason valmentajakoulutuksen kehittämisprojekti	Salibandyliitto	8 000
Kehäkamppailulajien 2-tason valmentaja- ja ohjaajakoulutus	Nyrkkeilyliitto, Potkunyrkkeilyliitto, Savate, Krav Maga, Muay Thai -liitto	9 000
Proaktiivinen seurakehitys vuonna 2006–2007	Golfliitto	5 000
Valmennus- ja ohjaajakoulutuksen kehittäminen	Jousiampujain Liitto	3 000
Fast Track -täydennyskoulutus	Sulkapalloliitto	5 000
Jumppa tutuksi – Uusi ohjaajakurssi liikuntaa aloittelevien aikuisten ohjaamiseen	Voimisteluliitto Svoli	5 000
Opetussuunnitelma, OPS-kehittämisshanke	Uimaliitto	13 000
Valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmän luonti	Miekkailuliitto	3 000
2-tason koulutuspaketti	Painiliitto	3 000
Valmentajien mentorointi Suomessa	Jääkiekkoliitto, Uimaliitto, Urheiluliitto, Painiliitto, Voimisteluliitto Svoli, Ampumaurheiluliitto, Hiihtoliitto, Ampumahiihtoliitto	20 000
Valmentajatutkintojen suorittaneiden jatkokoulutus - JPVT+, NPVT+ ja PLVT+	Pesäpalloliitto	6 000
Yhteensä: 21 hanketta	27 lajiliittoa	150 000 euroa

Hankekausi 2007–2008

Hanke	Hakija	Myönnetty €
Ohjaajakoulutusten päivitys	Aikidoliitto	3 000
Ohjaaja- ja valmentajakoulutuksen kehittäminen	Amerikkalaisen Jalkapallon Liitto	5 000
Valmentajakoulutuksen tasojen 1–3 kehityshanke	Ampumahiihtoliitto	8 000
Avainkouluttajista lukkosepiksi!	Golfliitto	10 000
Alppitaito taso 2	Hiihtoliitto, alppihihto	5 000
Maastohiihdon valmentajakoulutuksen 2-tason verkkokoulutuksen ja verkkotutorkoulutuksen toteutus	Hiihtoliitto, maastohiihto	10 000
Tason 3 valmentajakoulutuksen kehittäminen	Koripalloliitto	5 000
Valmentajakoulutusohjelma	Liitokiekkoliitto	3 000
Valmennuskoulutusjärjestelmän kehittäminen	Luisteluliitto	6 000
Valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmän luonti	Miekkailuliitto	3 000
1-tason lasten ja nuorten ohjaajakoulutus	Nyrkkeilyliitto	4 000
Ohjaaja- ja valmentajakoulutuksen toimintatavan muutosprosessi Palloliitossa	Palloliitto	20 000
Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämishanke	Squashliitto	3 000
1- ja 2-tasojen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen uudistus sekä alueellisen koulutustoiminnan kehittäminen talenttivalmentajien avulla	Sulkapalloliitto	6 000
Terve Voimistelija -ohjelma ja Terve Jääkiekkoilija – ohjelma	Voimisteluliitto Svoli ja Jääkiekkoliitto	25 000
Koulutusjärjestelmän uudistus	Taekwondoliitto	5 000
Ohjaaja- ja valmentajakoulutuksen jatkohanke: Kouluttajakoulutuksella laatua oppimiseen	Taitoluisteluliitto	6 000
Valmentajakoulutuksen kehittäminen	Tanssiurheiluliitto	3 000
Nuorten valmentajien kehitysakatemia	Tennisliitto	3 000
OPS-jatkokehittämishanke	Uimaliitto	5 000
2-tason nuorisovalmentajatutkinnon kehittämishanke	Urheiluliitto	10 000
Vammaisurheilun valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehityshanke 2: kouluttajakoulutus	Ampumaurheiluliitto, Urheiluliitto, Uimaliitto, Hiihtoliitto, Purjehtijaliitto, yhteistyössä Invalidien Urheiluliitto, Kehitysvammaisten Liikunta ja Urheilu, Näkövammaisten Keskusliitto/Liikuntatoimi ja Paralympiakomitea	15 000
Yhteensä: 22 hanketta	26 lajiliittoa	163 000 euroa

Hankekausi 2008–2009

Hanke	Hakija	Myönnetty €
Valmentajakoulutuksen kehittäminen	Amerikkalaisen jalkapallon liitto	5 000
Valmentajakoulutuksen tasojen 1–3 kehityshanke	Ampumahiihtoliitto	5 000
Valmentajakoulutusjärjestelmän 1–3-tasojen kehittäminen ja oppimistavoitteiden, koulutussisältöjen ja materiaalien uusiminen	Ampumaurheiluliitto	15 000
1-tason valmentajakoulutuksen kehittäminen	Biljardiliitto	5 000
Hyvä olla, helppo oppia	Golfliitto	10 000
Pro-valmentajakoulutus	Keilailuliitto	5 000
Perusluistelua kaikille	Luisteluliitto	5 000
Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämishanke	Miekkailuliitto	5 000
Kuntonyrkkeilyn ohjaajakoulutus ja kouluttajakoulutus	Nyrkkeilyliitto	8 000
Ohjaaja- ja valmentajakoulutuksen muutosprosessi Palloliitossa: "Koulutuksen kautta kentälle"	Palloliitto	25 000
Valmentajien yhteistoiminnan kehittäminen purjehduksessa	Purjehtijaliitto	10 000
Soutu sujuvaksi – ohjaajien ja valmentajien kehittämishanke	Soutuliitto	5 000
Ohjaaja- ja valmentajakoulutuksen vauhdittaminen – "jalkautus"	Squashliitto	5 000
3-tason koulutuksen suunnittelu ja pilotointi toteutettujen 1- ja 2-tason uudistusten jatkoksi lajin analyysiin pohjautuen	Sulkapalloliitto	8 000
Valmentajakoulutusjärjestelmän arviointi ja uudistaminen VOK-perusteiden pohjalta	Suunnistusliitto	15 000
Koulutusjärjestelmän uudistus	Taekwondoliitto	6 000
Kuntotanssikoulutus kuntoon	Tanssiurheiluliitto	6 000
Valmentaja- ja ohjaajakoulutustasojen 1–3 kehittäminen VOK-perusteiden mukaiseksi	Tennisliitto	5 000
Ohjaaja-valmentajaosaamisen kokonaiskehittäminen	Uimaliitto	12 000
Tyttö- ja naisurheilu SUL:n ohjaaja- ja valmentajakoulutuksessa	Urheiluliitto	12 000
Osaava ohjaaja – tulevaisuuden kouluttaja	Voimisteluliitto, Svoli	10 000
Terve Voimistelija -ohjelma ja Terve Jääkiekkoilija -ohjelma	Voimisteluliitto Svoli ja Jääkiekkoliitto	25 000
Yhteensä: 22 hanketta	22 lajiliittoa	207 000 euroa

Hankekausi 2009–2010

Hanke	Hakija	Myönnetty €
3-tason koulutuksen suunnittelu ja päivitykset 1- ja 2-tasolle	Amerikkalaisen Jalkapallon Liitto	5 000
Haulikko-, kivääri- ja pistoolilajien 1–3-tasojen valmentajakoulutusjärjestelmän kehittäminen ja oppimistavoitteiden, koulutussisältöjen ja materiaalien uudistaminen	Ampumaurheiluliitto	13 000
Seuravalmentajakoulutuksen taso 1 jatkohanke	Biljardiliitto	5 000
Koulutuksen sisältöjen päivittäminen ja koulutuksen jalkauttaminen sähköiseen ympäristöön	Golfliitto	8 000
Valmentajan itsearviointimallien laatiminen	Hiihtoliitto	5 000
Terve urheilija on menestyvä kamppailija	Judoliitto, Karateliitto, Nyrkkeilyliitto, Painiliitto ja Taekwondoliitto	28 000
1-tason valmentajakoulutuksen jalkautusprosessi seuratasolle koulutuksen vaikuttavuuden parantamiseksi	Jääkiekkoliitto	23 000
Yhdessä ja erikseen, monelle ja minulle! Soutu- ja kanoottiliittojen yhteinen koulutuksen kehittämishanke	Kanoottiliitto ja Soutuliitto	9 000
Koulutuksen sisältöuudistus	Lentopalloliitto	10 000
Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämishanke	Miekkailuliitto	5 000
Lasten Voimapiiri	Painonnostoliitto	5 000
Kohderyhmälähtöisen koulutuksen kautta kentälle	Palloliitto	20 000
Kansallispelin ohjaajakoulutuksen uudistaminen ja määrän/laadun nosto terveys- ja harrastepesäpallossa	Pesäpalloliitto	10 000
SB-valmentajan kasvualusta – oma seura	Salibandyliitto	15 000
Virtaa Sulkapallosta	Sulkapalloliitto	5 000
Valmentajakoulutusjärjestelmän arviointi ja uudistaminen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen perusteiden pohjalta	Suunnistusliitto	16 000
2-tason valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittäminen	Taidoliitto	5 000
Muodostelmaluisteluun ohjaaja- ja valmentajakoulutusjärjestelmä	Taitoluisteluliitto	10 000
Vammaisurheilun integraatio	Uimaliitto ja Paralympiakomitea	5 000
Tyttö- ja naisyleisurheilun huomioiminen SUL:n ohjaaja- ja valmentajakoulutusmateriaalissa, valmentajakoulutuksen sisällössä ja toteutuksessa sekä naisvalmentajien määrän kasvattaminen	Urheiluliitto	14 000
Osaamisella onnistumaan – koulutuksen rytminvaihdos (Svolin lajit)	Voimisteluliitto Svoli	13 000
Osaava ohjaaja – tulevaisuuden kouluttaja (Aikuisliikunnan hanke)	Voimisteluliitto Svoli	10 000
Yhteensä: 22 hanketta	26 lajiliittoa	239 000 euroa

Liite 6: Hankesuunnitelma

Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen valtakunnallinen kehittämistyö 2006–2010

1. Hankkeen taustaa

Tämä hanke on Nuoren Suomen, Olympiakomitean, Suomen Liikunta ja Urheilun, Kuntoliikuntaliiton ja Suomen Valmentajien yhteinen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämishanke. Hanke ajoittuu vuosille 2005–2010.

VOK-toimijoiden roolit

VOK-kehittämistyön johtamisesta vastaavat tahot toimivat yhteistyössä. Lisäksi niillä on erillisroolinsa, joissa ne tuovat omaa näkökulmaa ja asiantuntijuutta hankkeeseen.

- NS tuottaa ja kehittää lasten ja nuorten ohjaajien koulutussisältöjä ja -palveluita osana lasten ja nuorten urheilun kehittämistä
- OK tuottaa ja kehittää kilpa- ja huippu-urheilun valmentajien koulutussisältöjä ja -palveluita osana huippu-urheilun kehittämistä
- SLU luo edellytyksiä, vastaa hallinnosta, koordinoi kokonaisuutta, vastaa verkoston toimintatavoista. VOK linkittyy osaksi seuratoiminnan kehittämistä
- Suomen Valmentajat tuottaa ja kehittää täydennyskoulutusta, ajankohtaisia koulutustapahtumia sekä kehittää lajivalmentajayhdistysten yhteistyötä osana koulutus- ja kehittämisohjelmaansa
- Kunto tuottaa ja kehittää seuroissa toimivien ohjaajien koulutusta aikuisten kunto- ja terveysliikuntaan osana koulutusjärjestelmäänsä

Hankkeen perustana on Suomalaisen kilpa- ja huippu-urheilun valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmän nykytilan selvitys (2004), Huippu-urheilutyöryhmän muistio (2003) sekä Tutkintojen perusteet (2001).

Selvitysten mukaan yhteistä, kansallista kehittämistoimintaa ei tällä hetkellä valmentaja- ja ohjaajakoulutuksessa ole. Tämän seurauksena viimeisten vuosien aikana etenkin suuremmat lajiliitot ovat ryhtyneet rakentamaan omia koulutusjärjestelmiään ja pienten lajien koulutuksen kehittäminen on hidastunut.

Lajiliittojen ja muiden kyselyyn vastanneiden tahojen mukaan valmentaja- ja ohjaajakoulutus on pirstoutunutta, koulutuksen järjestäjiä on paljon, ja niiden välinen vuorovaikutus on puutteellista. Myös koulutuksen arviointi ja laadunvalvonta on koettu vaikeaksi, samoin kuin yhteisen kouluttajakoulutusjärjestelmän puuttuminen. Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen vähäiset henkilö- ja talousresurssit eivät mahdollista kehittämistyötä.

2. Hankkeen päämäärä ja visio

Hankkeen tarkoituksena on suomalaisen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittäminen. Keskiössä on lajiliitoissa tapahtuva koulutuksen käytännön kehittämistyö, jota VOK -verkosto asiantuntijoineen tukee. Hankkeessa huomioidaan koulutuksen kehittämisessä eri vaiheissa olevien lajiliittojen tarpeet. Kehittämistyön pääkohteena on urheiluseurojen vapaaehtoisten valmentajien ja ohjaajien osaamisen lisääminen tasoilla I-III.

Visio: Yhteistyöllä kehittyvä ja sytyttävä suomalainen valmentajakoulutus vie menestykseen

Hankkeen tuloksena ohjaaja- ja valmentajakoulutuksen rakenne on selkeytynyt ja kynnys osallistua koulutukseen on madaltunut. Toimijoiden keskinäinen yhteistyö on tiivistynyt ja vuorovaikutus on aktiivista ja innostunutta. Hankkeissa syntyneiden hyvien käytäntöjen levittäminen tehostuu ja valmentajien ja ohjaajien osaaminen vahvistuu. Lajeilla on yhteistä kouluttajakoulutusta.

3. Hankkeen tavoitteet

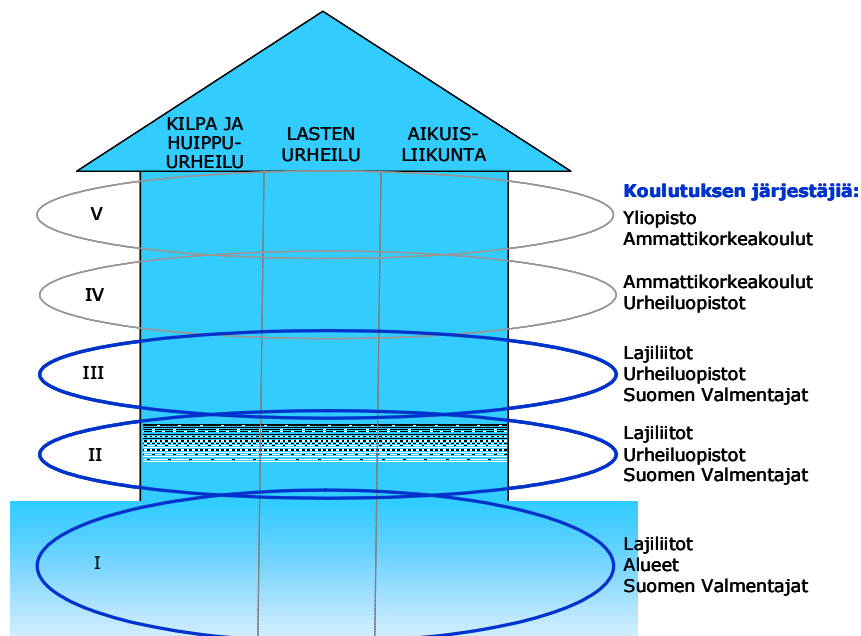
- Kehittää lajien koulutusta tasoilla I-III siten, että eri lajeissa samalla tasolla järjestettävä koulutus on osaamistavoitteiltaan ja vaatimustasoltaan yhdensuuntaista
- Vakiinnuttaa jatkuvan kehittämisen ajatus lajiliittojen koulutukseen
- Lisätä yhteistyötä ja vuorovaikutusta verkoston kaikilla tasoilla ja tuottaa käytännön ratkaisuja lajiliittojen koulutustoiminnan ongelmiin
- Luoda oppimiskulttuuri missä oppiminen kohtaa arjen valmentamisen tarpeet
- Hyödyntää olemassa oleva osaaminen ja tuottaa uutta tietoa koulutukseen
- Kehittää Tutkintojen perusteita säännöllisesti päivittyviksi Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen perusteiksi
- Lisätä osallistujien määrää koulutuksen kaikilla tasoilla oppimista tukemalla, laatua parantamalla ja osallistumiskynnystä madaltamalla
- Koulutuksen rakenne sisältää lajikohtaisia ja valmennuksen yhteisiä osioita sekä huomioi Reilun Pelin periaatteet
- Luoda sähköinen toimintaympäristö viestinnän, tiedon välityksen ja oppimisen tarpeisiin
- Lisätä talous- ja henkilöstöresursseja lajiliittojen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksessa

Hankkeen tavoitteet tarkentuvat hankkeen toteutuksen edetessä.

Reilu Peli – Suomalaisen liikunnan ja urheilun eettiset periaatteet

Reilu Peli on liikuntajärjestöjen yhteinen kuvaus liikunnan ja urheilun hyvästä toiminnasta. Se sisältää 13 eettistä periaatetta. Valmentajilla ja ohjaajilla on tärkeä rooli näiden yhteiskunnallisesti merkittävien arvojen välittäjinä. VOK -kehittämistyö huomioi Reilun Pelin periaatteet ja nostaa alkuvaiheessa esille vastuun kasvatuksesta sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen. Lisäksi esille nousevat dopingin vastaisuus sekä kaikkien tasavertainen oikeus liikuntaan ja urheiluun, **kuten** vammaisurheilun integroiminen osaksi valmentajakoulutuksen rakennetta ja naisten määrän kasvattaminen valmentajakoulutuksessa.

4. Suomalaisen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen rakenne

Kuvio 1. Suomalaisen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen rakenne

Tavoitteena on selkeä, yhtenäinen koulutusrakenne, joka koostuu sekä yhteisistä että lajikohtaisista osista. Lajiliitot vastaavat koulutuksesta tasoilla I-III. Näitä tasoja kehitetään siten, että ne yhdessä ammatillisen koulutuksen kanssa muodostavat viisiportaista yleiseurooppalaista koulutuksen luokittelua vastaavan kokonaisuuden. Tämän kehittämisohjelman tarkoituksena on luoda yhteinen toimintamalli ja -tapa, jolla tuetaan lajiliittojen omaa koulutuksen kehittämistyötä.

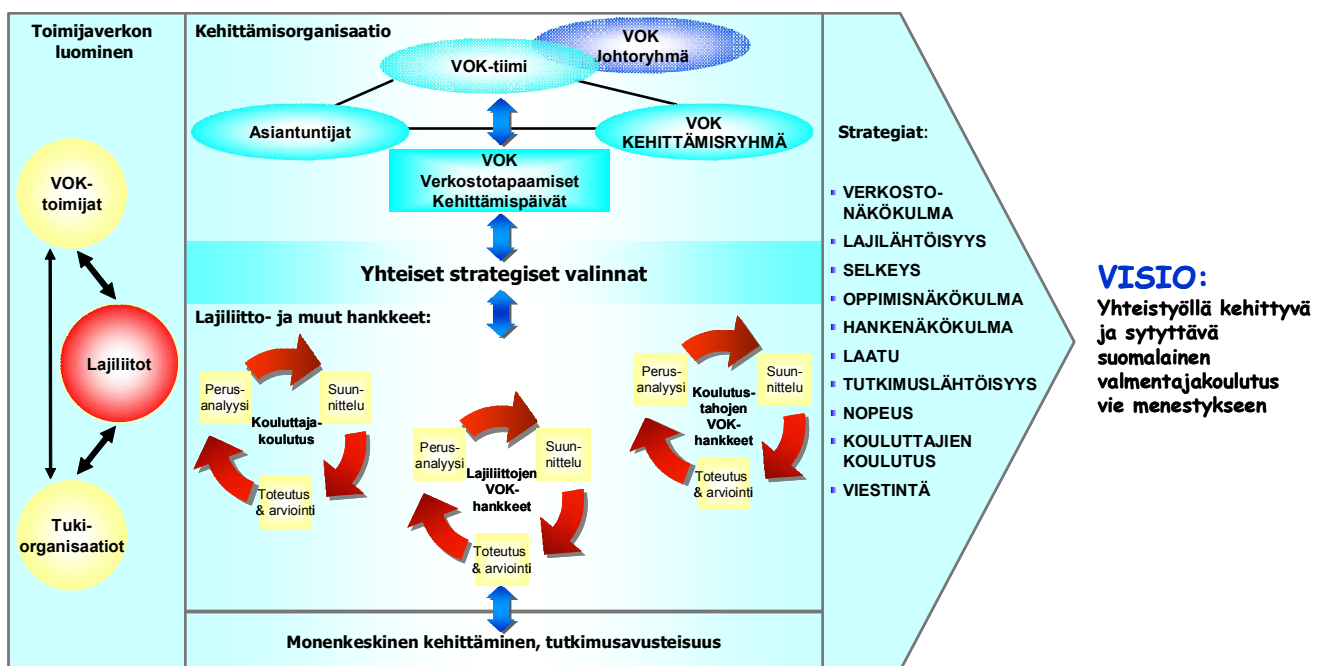
Koulutus muodostuu kolmesta osa-alueesta: kilpa- ja huippu-urheilu, lasten urheilu sekä aikuisliikunta. Koulutusrakenteen sisällä oppija voi edetä joustavasti eri tasojen ja osa-alueiden välillä hankkien valmiuksia omien tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti.

Koulutukseen on mahdollista tulla sisään eri tasoille ja eri osa-alueille. Tarkoituksena on kuitenkin edetä kouluttautumisessa siten, että oppiminen tapahtuu loogisesti aiemmin opittuun pohjautuen. Perustilanteessa vapaaehtoista seuratyötä tekevät valmentajat aloittavat kouluttautumisen I-tasolta ja kokemuksen sekä osaamisen lisääntyessä halutessaan siirtyvät tasoille II ja III. Työelämässä, omalla urheilu-uralla tai ammatillisissa opinnoissa saavutettu osaaminen voi mahdollistaa sisääntulon suoraan ylempille tasoille.

Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksessa kehitetään oppimista tukevia toimintatapoja. Tasoluokitusta suunnataan osaamisen arviointiin perustuvaksi. Tavoitteena on pystyä kuvaamaan osaamista esimerkiksi opintopisteillä tai muulla tavalla, joka helpottaisi tasojen I-III koulutuksen hyödyntämistä ammatillisessa koulutuksessa.

5. VOK-kehittämisen prosessin kuvaus

MISSIO: Suomalaisesta valmennuksesta ollaan ylpeitä

Kuvio 2. VOK-verkoston ja -kehittämisen prosessin kuvaus

VOK-hankkeissa kehittämistoiminnalla tarkoitetaan muutosprosessia, jonka kuluessa toiminnan kehittämisen suunta ja sisältö täsmentyvät. Yhteisillä strategisilla valinnoilla, joita kehittämishankkeet tukevat edetään kohti valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen visiota.

Kehittämisorganisaatio

Kehittämisorganisaatio muodostaa verkoston. Verkostossa on mukana lajiliittojen lisäksi muita valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen toimijoita, kuten aluejärjestöjä, urheiluopistoja ja asiantuntijoita. VOK -tiimi suunnittelee ja koordinoi kehittämistyötä. VOK -johtoryhmä tukee tiimiä linjauksissa ja päätöksenteossa. VOK -kehittämisryhmä ohjaa kehittämistyötä asiantuntijaverkoston tuella.

Vuosittaiset VOK -verkostopäivät ovat verkoston yhteinen foorumi, jossa arvioidaan kehittämishankkeiden tuloksia ja valitaan tulevat kehittämisen painopisteet. Kaksi kertaa vuodessa järjestettävissä Verkostotapaamisissa osallistetaan ja sitoutetaan toimijoita yhteisen vision suunnassa.

Lajiliitto- ja muut hankkeet

Hankkeet valitaan kehittämistyön strategian mukaisesti visiota tukeviksi ja tulokset tulevat verkoston toimijoiden yhteiseen käyttöön. Lajiliitot sitoutuvat hankkeiden toteuttamiseen ja kokemusten mallittamiseen sekä levittämiseen verkoston muiden toimijoiden käyttöön.

Urheiluopistojen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen hankkeet suunnitellaan ja toteutetaan osana VOK-kehittämishanketta.

Kouluttajakoulutusta toteutetaan kahdella tasolla. Vuonna 2006 käynnistyvät ensimmäiset ammattikorkeakoulun erikoistumisopinnot lajiliittojen tai muiden toimijatahojen avainkouluttajille. Näiden avainkouluttajien on tarkoitus toimia valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämistyössä omassa taustayhteisössään. Laajemmalle kouluttajaryhmälle järjestetään työpajoja, joissa työstetään yhteisiä sisältöjä ja toimintatapoja lajiliittojen käyttöön.

Verkostolle luodaan sähköinen toimintaympäristö palvelemaan viestinnän, tiedon välityksen ja oppimisen tarpeita.

Tutkimusavusteisuus

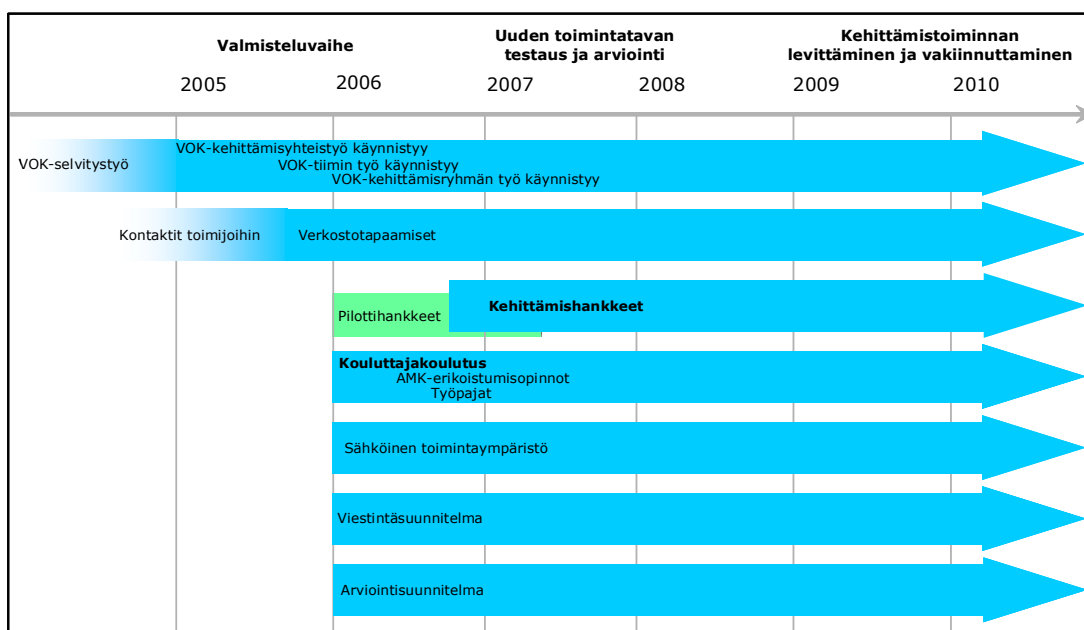
Tutkimus täydentää ja tukee käytännön kehittämistyötä ja sitoo kehitystyön laajempaan kontekstiin. Käytännön kehittämistyö on ensisijaisessa asemassa.

6. Hankkeen tiedotus- ja arviointisuunnitelma

Hankkeelle laaditaan tiedotus- ja arviointisuunnitelma. Arviointi käynnistyy samanaikaisesti hankkeen käynnistymisen kanssa. Selvitystyö toimii lähtötilan arviointina. Hankkeelle rakennetaan arviointisuunnitelma ja valitaan arvioinnin kohteet ja menetelmät.

7. Hankkeen eteneminen

Hanke etenee vaiheittain: 2005–2006 valmisteluvaihe, 2007–2009 uuden toimintatavan testaus ja arviointi, 2010 kehittämistoiminnan levittäminen ja vakiinnuttaminen

Kuvio 3. Hankkeen aikataulu

2005–2006 valmisteluvaihe

- Työstetään visiota ja strategiaa
- Luodaan valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen verkosto
- Käynnistetään VOK -kehittämisyhmän työskentely vuoden 2006 alusta
- Verkostotapaamiset (kevät ja syksy) ja VOK –verkostopäivät (syksy)
- Luodaan kontakteja toimijoihin ja aktivoidaan vuorovaikutusta
- Käynnistetään 10-12 lajiliittojen kehittämishanketta
- Käynnistetään kouluttajakoulutus
- AMK –erikoistumisopinnot: 20 opiskelupaikkaa, syksy 2006
- kouluttajien työpajat. erikoistumisopiskelijat ja 20 lajiliittojen kouluttajaa, syksy 2006
- Käynnistetään sähköisen toimintaympäristön suunnittelu viestinnän, tiedon välityksen ja oppimisen tarpeisiin
- otetaan käyttöön avaintoimijoiden ja AMK VOK-opiskelijoiden ekstranet
- Viestintäsuunnitelman laatiminen ja toteuttaminen
- Arviointisuunnitelman laatiminen ja toteuttaminen

2007–2009 uuden toimintatavan testaus ja arviointi

- Verkostotapaamiset (kevät ja syksy) ja verkostopäivät (syksy)
- Käynnistyneiden lajiliitto- ym. hankkeiden arviointi ja uusien kehittämiskohteiden määrittely
- Toteutuneen kouluttajakoulutuksen arviointi ja kehittäminen
- Uuden kouluttajaryhmän aloittaminen AMK -erikoistumisopinnoissa
- Sähköisen toimintaympäristön käyttöönotto ja kehittäminen
- Viestintäsuunnitelman toteuttaminen, arviointi ja kehittäminen
- Arviointisuunnitelman toteuttaminen, arviointi ja kehittäminen

2010 kehitystoiminnan levittäminen ja vakiinnuttaminen

- Aikaisemmissa vaiheissa tehokkaiksi havaittujen toimintamallien, työkalujen ja materiaalien levittäminen lajiliittojen sekä muiden toimijoiden saataville ja käyttöön
- Arviointi- ja kehittämistoiminnan jatkaminen koko hankkeen osalta

8. Kehittämistyön resurssit

Taulukossa on kuvattu kehittämistyön taloussuunnitelma. Vuosi 2006 on eritelty tarkemmin, vuosien 2007-2010 osalta raamitus on suuntaa antava.

	2006	2007	2008	2009	2010
TUOTOT					
Tapahtumien tuotot	10 000	13 000	15 000	15 000	15 000
OPM:n rahoitus	320 000	400 000	550 000	550 000	550 000
Yhteensä €	330 000	413 000	565 000	565 000	565 000
KULUT					
KIINTEÄT KULUT		-70 000	-70 000	-70 000	-70 000
SLU:n henkilökulut	-80 000				
Tilavuokrat	-4 000				
Toimistokulut	-2 000				
Verkkoympäristön kehittäminen	-10 000				
Muut kulut	-2 000				
TOIMINNAN KULUT		-343 000	-495 000	-495 000	-495 000
Lajiliittotuet	-150 000				
Tapahtumakulut	-20 000				
Osto- ja asiantuntijapalvelut	-50 000				
Materiaalikulut	-8 000				
Matkakulut	-4 000				
Yhteensä €	-330 000	-413 000	-565 000	-565 000	-565 000
TULOS €	0	0	0	0	0
MUUT KEHITTÄMISTOIMINTAAN KOHDISTETTAVAT RESURSSIT					
Henkilökulut	240 000	320 000	320 000	320 000	320 000
Lajiliittojen oma hankeresurssointi	150 000	200 000	250 000	250 000	250 000

Hankesuunnitelman lähteet

Huippu-urheilutyöryhmän muistio (2003).

Reilu Peli – Liikunnan ja urheilun eettiset periaatteet (2005).

Suomalaisen kilpa- ja huippu-urheilun valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmä. Nykytilan selvitys ja ehdotukset kehittämistoimenpiteiksi (2004).

Tutkintojen perusteet (2001).

Vahvuutta verkostosta. Työelämän kehittämisohjelma. Työministeriön raporteja 21 (2002).